

Eriikka Oinonen, Tarja Rautiainen-Keskustalo & Tiina Tiilikka

1970-luvun tyttökansalainen, peruskoulu ja media

Artikkelissa pohdimme, millaiseen kansalaisuuteen tyttöjä kasvatettiin 1970-luvun Suomessa ja millaisia arvostiritoja kansalaisuuteen kasvattaminen sisälsi. Tarkastelun kohteena on 1970-luvun keskeinen uudistus, peruskoulu, johon siirryttiin 1970-luvulla asteittain eri puolilla Suomea. Peruskoulu pyrki vahvistamaan ajatusta siitä, että koulutus kuuluu kaikille sukupuoleen, luokka-asemaan ja asuinpaikkaan katsomatta tuottaen näin hyvinvointia ja tasa-arvoa. Peruskoulun lisäksi kansalaisuuteen kasvamista muokkasi murroksessa oleva mediakulttuuri, joka haastoi perinteisiä käsityksiä yksityisen ja julkisen rajasta. Artikkelissa nostamme esille, kuinka peruskoulun opetussuunnitelman taustalla olevat modernit ja moniarvoisuutta korostavat tavoitteet törmäsivät 1970-luvun suomalaisessa yhteiskunnassa vallitseviin traditionaalsiin ajattelutapoihin koskien esimerkiksi sukupuolten valista tasa-arvoa ja työnjakoa. Medialla oli osansa tämän ristiriidan syntymisessä, sillä se käsitteli ajankohtaisia aiheita, kuten ammatinvalintaa, pitäytyen kuitenkin perinteisissä käsityksissä. Toisaalta uusien nuorten- ja viihdeohjelmien myötä avoin ihmissuhteista ja tunteista puhuminen yleistyi, mikä osaltaan muovasi uudelleen hyvän kansalaisuuden ideaaleja. Artikkelin aineistona on käytetty Ylen Elävän arkiston dokumentteja, peruskoulun opetussuunnitelmaa koskevia aineistoja ja Anneli Tempakan ohjelmasarjaa *Olen erilainen nuori*.

Aikuiskasvatus 38 (3), 169

Eriikka Oinonen, Tarja Rautiainen-Keskustalo & Tiina Tiilikka

Girl citizen, comprehensive school and media in the 1970s

In the article we consider to what kind of citizenship girls were raised in Finland in the 1970s and what kind of value conflicts this citizenship education contained. We examine the key reform of the 1970s, comprehensive school, which was gradually introduced in the 1970s all over Finland. The comprehensive school sought to reinforce the idea that education should be guaranteed for all regardless of gender, class or domicile, thereby producing well-being and equality. Besides comprehensive school, the growth to citizenship was molded by the changing media culture that challenged conventional notions of the limit between private and public sphere. In the article we highlight how the modern objectives that underlined pluralism collided with the traditional ways of thinking that were dominant in the Finnish society in the 1970s, on issues such as gender equality and the division of labour. The media played a part in this contradiction because it addressed the current topics, such as career choices, while still holding on to the traditional notions. On the other hand, as a result of new entertainment programs and programs for youth a more open conversation about relationships and feelings became more common, which thus led to the re-shaping of the ideals of good citizenship. As a data the article used the Yle Living Archive documents, the materials of the comprehensive school curriculum and Anneli Tempakka's program *Olen erilainen nuori*.

Aikuiskasvatus 38 (3), 169

Anne Laiho & Tarita Riikonen

Sairaanhoitajakoulutus ja naiskansalaisuus: hyvinvointivaltion huomasta kilpailuyhteiskunnan realiteetteihin

Artikkelin aiheena on sairaanhoitajakoulutus ja sen rakentama naiskansalaisuus eurooppalaistuvassa toimintaympäristössä 1990-luvulta alkaen. Artikkelin lähtökohtana on, että ison, naisvaltaisen ammattiryhmän koulutuksen ja työn muutokset kertovat yleisemminkin suomalaisen naiskansalaisuuden ideaaleista ja ehdoista. Artikkelissa tarkastellaan, millaisia uudelleenorientoitumisen

vaiheita sairaanhoitajakoulutus ja sen ohjaus sekä alan työmarkkinat ovat kohdanneet hyvinvointivaltion uudelleenmuotoilussa. Artikkelissa kysytään myös, millaista sairaanhoitajaideaalia (naiskansalaisuutta) sairaanhoitajakoulutuksen viralliset ohjausdokumentit ilmentävät sekä millaisia hoitotyön ehtoja terveydenhuollon organisaatiot valittavat sairaanhoitajaopiskelijoille. Tutkimusaineisto muodostuu sairaanhoitajakoulutuksen ohjausdokumenteista sekä tilastoaineistosta. Ohjausdokumentit määrittelevät sairaanhoitajan osaamista ja ammattikuvaa yhä enemmän uudentyyppisten työelämä-, organisaatioseka talous- ja yrittäjyysnastojen kautta. Toisaalta niissä painotetaan myös humanistis-eettisiä arvoja koulutuksen lähtökohtana. Ideaali sairaanhoitaja ja naiskansalainen on aktiivinen ja kansainvälinen. Ohjausdokumenteissa, kuten myös työorganisaatioiden ja työmarkkinoiden ehdoissa korostuvatkin vahvasti joustavuuden ja sopeutumisen odotukset.

Aikuiskasvatus 38 (3), 179

Anne Laiho & Tarita Riikonen

Nurse education and women's citizenship: from the care of welfare state to the realities of competitive society

The article focuses on Europeanised nurse education since the 1990s and discusses how education of nurses shape women's citizenship. The article assumes that the changes in the education and work of a large, female-dominant occupational group represent the ideals and conditions of the Finnish woman citizenship also generally. The article examines what kind of reorientation phases the nurse education and its steering, as well as the labour market of the field have encountered during the reshaping of the welfare state. The article also asks, what kind of nurse ideal (women's citizenship) the official steering documents used in nurse education represent and what sort of work conditions the health care organisations impart to the nurse students. The research data consists of the steering documents of the nurse education as well as statistical data. The steering documents define the nurse's expertise and professional image more and more through the new working life, organizational, economic and entrepreneurial vocabulary. On the other hand, the documents also underline the humanistic ethical values as the basis of education. The ideal nurse and woman citizen is active and international. The steering documents as well as the demands of organisations and the labour market highlight strongly the expectations of flexibility and adaptability.

Aikuiskasvatus 38 (3), 179

Tarja Aaltonen, Lea Henriksson, Tiina Tiilikka, Heli Valokivi & Minna Zechner

Hoivasivistystä etsimässä – omaishoivan rajapinta mielipidekirjoituksissa

Artikkeli kohdentuu perheen ja läheisten antamaan vanhusten omaishoivaan liittäen sen vapaan sivistystyön keskusteluihin. Omaishoiva ja vapaa sivistystyö liittyvät korostuneesti naiskansalaisten elämänpiiriin ja haasteisiin muuttuvassa yhteiskunnassa. Aineisto koostuu omaishoivaa käsittelevistä mielipidekirjoituksista, joissa hoivan ja sivistyksen teemat risteilevät. Mielipidekirjoitukset ovat erilaisten sosiaalisten maailmojen, merkitysten ja toimijoiden kohtaamisia, puheavaruuksien rajapintaa. Rajapinnan käsitteellä tarkoitetaan sosiaalista yhteyttä tai kohtaamisia eri elämismaailmojen, sosiaalisten kenttien tai sosiaalisten organisaatioiden välillä. Rajapinnat ovat sosiaalisia epäjatkuvuuksia, jotka perustuvat toisistaan eroaviin ja kohtaaviin ristiriitaisiin arvoihin, intresseihin, tietoihin ja valtaan. (Long 2001.) Rajapinta on analyttinen työkalu auttaen tunnistamaan sosiaalisten maailmojen välisiä yhteyksiä, kohtaamisia ja kitkatapahtumia. Tunnistimme aineistosta kolmen tason kitkatapahtumia. Yhteiskunnallisen tason kitkatapahtumassa käsitellään globaalia, kansallista tai paikallista vanhushoivan tilaa ja sen periaatteita. Instituutioita käsittelevissä kitkatapahtumissa rajapinnalla kamppaillaan esimerkiksi vanhainkodin tai sairaalan ja omaisen välisestä työnjaosta. Yksilötason kitkatapahtumissa kiistelevät omainen ja/ tai vanhus ja heihin kohdentuvat odotukset, heidän tekemisensä tai tekemättömyytensä. Kitkatapahtumien avulla auki kirjoitettu rajapinta tuottaa aineistolähtöisen kuvauksen puheavaruudesta, jonka nimesimme hoivasivistysdiskurssiksi.

Aikuiskasvatus 38 (3), 195

Tarja Aaltonen, Lea Henriksson, Tiina Tiilikka, Heli Valokivi & Minna Zechner

Searching for care civilization – the interface of family care in letters to the editor

The article focuses on the care given to the elderly by their family members in relation to the discussions about liberal adult education. Family care and liberal adult education are closely connected to a woman citizen's life in the changing society. The data consists of letters to the editor that focus on family care. Letters to the editor represent the encounters of different social worlds, meanings and actors, the interface of discourse spaces. The concept of interface means the social connection or encounters between different life-worlds, social fields or social organisations. Interface is an analytical tool that helps recognize the connections between social worlds, encounters and frictional events. We identified three levels of frictional events in the data. The societal level frictional events focus on global, national or local state of elderly care and its principles. On the interface of the frictional events around institutions struggles occur for example about the division of labour between the nursing home or the hospital and the family member. In the frictional events on individual level the struggle is between the family member and/or the elderly and the expectations they face, their actions or their lack of actions. The interface that is spelled out by using the frictional events produces a data based description of the discourse space that we have named the care civilization discourse.

Aikuiskasvatus 38 (3), 195